

Občianske noviny

HLAS

Trenčianske Stankovce

2/2025

hlas.stankovce@gmail.com

Objatie

Je tu niekto medzi nami, milí čitatelia, kto už dnes niekoho objal? Žijeme, zdá sa mi, vo veľmi zvláštnej dobe. Stále sa za niečím náhlime, sme nervózni, unavení, smutní, možno až apatickí, znechutení, všade okolo nás len smutné veci...

Viete o tom, že objatie je jeden z najsilnejších neverbálnych prejavov lásky? Nemyslím objatie milenecké, ale také úplne obyčajné, jednoduché objatie. Má totižto samé pozitíva: znižuje stres, úzkosť (uvolňuje oxytocín, tzv. hormón šťastia), dodáva nám pocit bezpečia, znižuje krvný tlak, podporuje imunitu. A v neposlednom rade nás aj ukludňuje. Máme rôzne druhy objatia a každé niečo znamená... pevné, dlhé, krátke, zadné, detské...

Ruku na srdce, milí čitatelia, je tu niekto, kto nemá rád objatie?

Tak šup-šup, kto ste dnes ešte nikoho neobjali, urobte to! Pomôže to nielen dotýčnemu, ale aj Vám! Verte, viem, o čom píšem.

Alžbeta Jurigová

Osemdesiat rokov ticha...

Dunenie kanónov sa vzd'alovalo. Na mnohých miestach ešte trčali obhorené kýpte chalúp, všade zbytky a stopy vojny, ktorá sa tu prehnala. Kde-tu boli jamy po granátoch a ešte i zátarasy nestihli zmiznúť. Dlhočizné protitankové priekopy sa tiahli kl'ukatými cestami-necestami a zo zničených tovární trčali iba kusy železobetónu a hromady trosiek. Trenčiansky železničný most ležal roztrhaný vo Váhu a ľudia náhlivo zbíjali drevený most, aby sa život obnovil.

Ilustračné foto

Nuž, vojna je takáto - čo ľudia úmornou prácou vybudovali, to ona zničí v okamihu. Stačí niekoľko debničiek trhaviny, zápalná šnúra a dielo rúk je zničené.

Nielen v meste Trenčín, ale i na dedinách zanechala vojna stopy. Dedinky pod Inovcom tiež skúsili vojnu.

A vojna, popri spáleniskách akoby si cestu značila, značila po sebe svoju stopu tisícami hrobov. Niekde iba ojedinele, inde pribudol celý rad hrobov s krížmi, helmami, tabuľkami, niekde iba s trochou nahrutej hliny.

Malé Stankovce sú celkom malá dedinka. Starý cintorín bol už vtedy starý... Starší ako najstarší človek z dediny. Starý je aj preto, lebo z takejto malej dedinky cez rok najviac dva-tri hroby pribudnú, a preto vystačí už stáročia. Ešte sa tu nestalo to, čo vtedy, počas vojny.

Zrazu len pribudlo na cintoríne mnoho krížov a pod každým hrob. Žltkavé kríže ešte čerstvým náterom voňali, ale front bol už d'aleko.

Front zmizol - hroby zostali. Mlčky nesú svoje žltkavé kríže a počúvajú šum mohutných líp. Iba zo dňa na deň opeknievajú. Ktosi pozhrňal hlinu medzi hrobmi, urobil malinké chodníčky a všetky hroby dostali pravidelný tvar. Na upravených hroboch sa objavili kvety. Najprv malé kyticčky, potom každý hrob sa zaskvel živými kvetmi, ktoré tam ktosi posadil.

Ako burácanie hromu zaznelo v celej Európe: Mier! Mier vykúpený nesmiernymi obeťami. Tešili sa ľudia, plakali i smiali sa od radosti a voňali krásnu jar.

I hroby na malostankovskom cintoríne sa tešili, ale ticho, tichulinko, lebo mŕtvi potrebujú svoj pokoj...

zo zápisov učiteľa Štefana Štukovského (1945)

28. marec - Deň učiteľov

Pripomínáme si

Milí kolegovia – učelia, neviem ako vy, ale keď som začínala učiť pred pár desaťročiami, môj oporný bod boli vianočné a koncoročné prázdniny. Postupom času som sa potešila akýmkoľvek prázdninám... a dnes je mojím oporným bodom každý piatok. Prečo je to tak? Cítite to aj vy? I vy máte pocit, že príliš veľa dávate a málo dostávate?

Samozrejme, že mám rada svoje povolanie (poslanie), aj keď... niekedy idem z práce smutná, unavená, znechutená. V nedeľu po obede mi už srdce rýchlejšie bije, tep sa zrýchli, nálada zosmutnie... pri pomyslení na to, čo sa zase v škole stane, čo sa zase bude riešiť! A v stredu už vôbec nevládzem. Vy tiež?

Učiteľstvo je povolanie krásne, aj keď... v poslednom čase dosť emočne vyčerpávajúce - vysoká psychická a emočná záťaž, veľké a zbytočné množstvo administratívy, príprava na hodiny, opravovanie písomiek, tvorba testov, rodičovské združenia, porady, množstvo práce sa prenáša aj do večerných hodín a víkendov, stále viac žiakov má problémy s disciplínou,

učelia niekedy čelia verbálnemu alebo dokonca fyzickému napádaniu zo strany žiakov alebo rodičov!, spoločenské postavenie učiteľov nie je dostatočne uznávané, niektorí rodičia spochybňujú kompetencie učiteľov, čím znižujú ich autoritu pred deťmi... ale som sa rozpísala.

Rozhodla som sa Vám napísať niečo pekné! Poďakovať sa!!! Sama som matka dvoch synov, „pubertiakov“, ktorí denne skúšajú doma moju trpezlivosť (či už zase štvorkou zo slovenčiny, neporiadkom v izbe, nenapísanými úlohami, strateným preukazom, rozbitým sklom na kuchynskej linke, pretože futbal sa práve vonku hrať nedal...). Viem aj, čo je mať v triede 30 detí a zodpovedať za ne.

Chcela by som Vám poďakovať... za vašu trpezlivosť, za to, že mnoho prestávok, namiesto toho, aby ste si oddychli a nabrali dych na ďalšiu hodinu, pomáhate žiakom i svojim kolegom. Veľmi si vážim vašu snahu a čas, ktorý žiakom venujete. Ste úžasní! Obdivujem vašu energiu a odhodlanie učiť ich (vychovávať) každý deň. Viem, že to nie je vždy ľahké, ale verte, že táto práca má veľký význam a ešte stále si vás (nás) mnohí rodičia aj vážia.

Ďakujem za akúkoľvek trpezlivosť, inšpiráciu a lásku k učeniu. Svojou trpezlivosťou a láskavosťou formujete budúcnosť a dávate žiakom vedomosti, hodnoty. Ďakujem Vám za všetku Vašu snahu i obetavosť. Mnohí rodičia nevidia, ako prídeme domov z práce a začína druhá sčítka... prípravy na hodiny na ďalší deň, dorábanie všetkých tých nezmyselností, ktoré v práci nestihneme, pretože tri činnosti sa naraz robiť nedajú. Konečne v práci cez voľnú hodinu dorobím nejakú „dôležitú“ tabuľku a hneď obratom prídu ďalšie tri. Dodnes sa hlboko skláňam nad učiteľmi, ktorí učia prvákov v základnej škole... musia mať božskú trpezlivosť!

Aj vy máte pocit, milí učelia, nech robíte hocičo, nikdy neulahodíte všetkým žiakom? Vlastne ani rodičom. Vždy sa nájde rodič, ktorý, prosto, musí negatívne okomentovať všetko to, čo robíte. Keby tak bol v každej škole psychológ... ale pre učiteľov!

Milí učelia, prajem nám veľa trpezlivosti, radosti zo svojej práce, vďačných a pokorných žiakov, pohodu na pracovisku! Nech nám nechýba aj v tejto ťažkej dobe dôvod na úsmev!!! Ďakujem za všetky vaše trpezlivé vysvetlenia, za pochopenie... aj za občasné prížmúrenie oka. Ste úžasní!

Dodatočne prajem vám (nám) krásny Deň učiteľov!

Alžbeta Jurigová

Autorkino ilustračné foto

Jej umenie počujeme aj u nás

Nedávno nás zaujala drobná správa v rôznych médiách. Zomrela jedna z posledných osobností zvonárskeho umenia, pani Marie Dytrychová. Prečo si na túto pani spomíname v našich novinách?

Nuž, bola poslednou z rodu Dytrychovcov, veľkej zvonárskej rodiny, ktorú priamo riadila. Zvonári od Dytrychovcov vyrobili napríklad aj zvony, ktoré sú osadené na katolíckom kostole či evanjelickej zvonici v našej obci. Písali sme o tom v HLAS-e č. 4/2024.

Pani Marie Dytrychová (1943-2025) bola držiteľkou titulu „Mistr zvonář“ a roky riadila ich rodinnú firmu v Brodku u Přerova. Jej umenie vdýchlo život mnohým zvonom a zvonkohrám.

Ich firma patrila k najväčším v celej Európe a zvony vyrobili napr. aj do Austrálie, Japonska, USA či do iných krajín sveta.

Pre Košice uliala najväčší zvon, ktorý váži cez 5 ton. Známý je tiež zvon z roku 1990 pre pápeža Jána Pavla II. Trvalou pamiatkou na jej remeselné majstrovstvo sú zvony pre Dóm sv. Martina v Bratislave.

Čeť jej pamiatke!

Dušan Pevný

Spomíname

Zachováme si svojráz?

Chválime

„Kroje - boli pôvodne veľmi pekné, avšak postupom času miznú. Škoda, že tunajší ľud si nevie zachovať svojráz. Dnes z tohto pekného kroja nosia sa len jednotlivé časti, takže už kroj stratil súlad a pôvab. Najviac si kroj vážia a zachovávajú občania náboženstva evanjelického. S tradíciou kroja odchádzajú do mora zabudnutia i zvyky. Kroj a zvyky udržiavajú svojráz dediny. A dedina bez svojrázu „není“ dedinou. Starí ľudia s radosťou spomínajú na staré zašlé časy, kedy mládež v každej ročnej dobe vedela sa zabaviť,“ napísal 10. mája 1935 – Ľudovít Gorek, kronikár obce Rozvadze.

Niekoľkým ľuďom sa však toto tvrdenie podarilo vyvrátiť a folklór v našej dedine pred pätnástimi rokmi znova oživiť. Niektorí mali ešte svoje staré kroje, ale väčšina si musela dať ušiť kroje nové. Oprášili svoje spomienky a začali trénovať a pracovať na pesničkách a scenároch. Postupne sa tak tvorili jednotlivé programové čísla, ktoré tvorili blok s názvom „Rok na dedine“. Po dvoch rokoch tvrdej práce a nacvičovania sa FS Rozvadžan predstavil na oslavách 800. výročia prvej písomnej zmienky o obci Rozvadze. Toto nezabudnuteľné vystúpenie presvedčilo všetkých členov, aby pokračovali vo svojej činnosti, a tak dali možnosť vzniknúť novým výzvam. Popri pravidelných piatkových tanečných tréningoch a nedeľných javiskových skúškach sa všetci zapojili aj do verejno-prospešných aktivít.

Spoločne obnovili starý drevený kríž a priestor okolo neho, vysadili 150 stromov, a tak vznikla jedinečná ovocná alej v dĺžke 800 m a prístup k pamätnému miestu najväčšej vojenskej bitky v trenčianskom regióne. Podieľali

sa na rekonštrukcii sedliackej usadlosti a zriadení expozície ľudového odevu a nábytku. Zrekonštruovali priestor v suteréne Obecného úradu a vytvorili si tak klub pre svoju činnosť, ale aj nácviky DFS Lampášik.

Vo svojej hlavnej činnosti propagovali tradičné piesne, tance a zvyky z našej obce vo viac ako 230 vystúpeniach. Zorganizovali štyri folklórne festivaly Stankovské zvony a jeden zimný festival Stodola 2017. Účinkovali v celoslovenských projektoch ako Zem spieva, Kapura, Zvony nad krajinou, Deň kroja a Večer autentického folklóru v Bratislave. Podieľali sa na vydaní dvoch kníh s folklórnou tematikou, dvoch CD nosičov a štyroch filmov z histórie našej obce. Založili aj DFS Lampášik, v ktorom sa snažia vychovávať svojich nasledovníkov. S veľkým úspechom sa stretol aj náš Vianočný orloj, z ktorého robili reportáže viaceré médiá vo svojom hlavnom vysielačom čase. Na tomto všetkom sa podieľalo viac ako 70 súčasných, ale aj bývalých členov FS Rozvadžan.

Veľmi veľkú zásluhu na tomto všetkom

však majú aj dvaja odborní garanti, a to **Jarka Kohútová**, ktorá nám upravovala jednotlivé scenáre a priamo sa podieľala na vedení skúšok a nácvikov a **Ing. Jozef Lehocký** svojou publikáciou „Ľudové piesne spevné a tanečné tradície z Trenčianskych Stankoviec“. Hlavne ich zásluhou sa dostala naša obec na folklórnu mapu Slovenska a dobehla tak okolité obce, ktoré sú už dávno v povedomí folklórnej verejnosti.

Toto všetko sa však mohlo uskutočniť len s veľkou podporou vedenia našej Obce, TSK, sponzorov a rôznych prispievateľov a podporovateľov folklóru, ktorí sa na chode nášho občianskeho združenia finančne podieľali.

„Za toto všetko si dovoľm všetkým s veľkou úctou poďakovať. A po týchto pätnástich rokoch sa chcem poďakovať i za všetky príjemné chvíle strávené s veľmi príjemnými a obetavými ľuďmi, ktorí neváhali venovať svoj voľný čas na to, aby priniesli radosť aj všetkým ostatným. Ďakujem!“

Vendelín Sedláček

Obecná zabíjačka - Fašiangy 2025

Nové „Biele Karpaty“

Páli nás

Už pár týždňov „zdobia“ našu obec zo severnej strany nové výrazné prvky. Výhľad na Vážsku kotlinu i na naše historické okresné mesto Trenčín, nad ktorým sa kochali aj Štúrovci, zdobia „krásne“ plastové a betónové ozruty, ktorým sme okamžite dali prezývku nové „Biele Karpaty“.

Občania, pýtal sa nás niekto, či takéto monštrum a v takomto tvare môže „vyzdobit“ naše životné prostredie? Ovplyníť takýmto „hnusom“ trvale naše životy? Znešváriť vzhľad a výzor našej dediny? Ktorý úradník rozhodol o tomto „monštre“?

Podľa všetkých informácií, ktoré máme, išlo v podstate aj o tzv. „práce navyš“ a rozhodne tieto protihlukové zábrany neboli v pôvodnom projekte v takomto rozsahu.

Pozrite, rozumieme fakt, že dnešné normy o ochrane životného prostredia sú tvrdé, ochraňovať majú občanov i prostredie, kde ľudia žijú, no občas ich výklad a realizácia je nepochopiteľná...

Miestami viac ako štvormetrové monštrum tejto steny sú však, občania, dočasné. Na určitých úsekoch. Padnú počas realizácie budúcej R2 v súbehu s touto cestou medzi Sedličnou

a priemyselným parkom (Vaillant a iné firmy). A to si teda nevieme predstaviť, čo nás čaká potom.

Dnes nás „Biele Karpaty“ vraj „chránia“ pred hlukom prípustnej „deväťdesiatky“. No na R2 to bude prípustná „stodesina“ či viac. Čo potom? To vyrastie nový „Vršatec“ či „Považský Inovec“? A čo ten výhľad do križovatky smer Bierovce? Úžasné...

Starostovia okolitých dedín bojovali, riešili, no ich iniciatívy veľakrát nikto nepočúval. Aj my sme boli na niektorých rokovaníach. Úradník je prosto nad všetkými pripomienkami občanov a ich zástupcov. Smutné... Ešte že sa podarilo vybojovať aspoň križovatku medzi Stankovcami a Turnou, v pôvodnom projekte vôbec nebolo uvažované s jej rekonštrukciou.

Smutný je teraz pohľad na našu obec a jej novú ozdobu. Možno bolo treba dočerpať penia-

ze z Európskych a investičných fondov, Operačný program – Integrovaná infraštruktúra 2014-2020, ako sa uvádza na stránkach www.SSC.sk pod názvom – Cesta I/9 v úseku Chocholná-Mníchova Lehota v sume 25 941 239 eur...

Máme pocit, že sme už všetci rezignovali nad tým, ako naše životy ovplyvnila a ešte ovplyvní rekonštrukcia tejto cesty. A to je dosť strašná predstava. Poslednou kvapkou je informácia, že mosty pri Bierovciach majú byť odovzdané až koncom roku 2026, štyri roky od zahájenia stavby. Bomba. Paráda. Slovenská realita.

Prepáčte, že nevieme ponúknuť žiadne východisko a iba sarkasticky poukazujeme na toto dielo, no sme naozaj bezmocní... Bez-mocní? Bez-mocní!

Dušan Pevný

O živote

Zamyslenie

Už je tu zas ten „ponovoročný“ čas, kedy človek zväžiť má, čo ešte treba spraviť a môže vylepšiť. Patrí sa najskôr poďakovať za minulý rok, že sme v pokoji a mieri prežili celý.

Vstúpili sme do roku 2025 a zároveň s veľkou vďačnosťou a zodpovednosťou pristupujeme k svojmu žitiu na našej planéte, ktorá potrebuje veľkú pomoc.

Dajme náš každý deň do Božích rúk a bude nám dané. Vďačnosť používajme vždy a všade. A čo je vďačnosť? Je to tok veľkej sily, ďakuj za život, že je k tebe milý. Že je to dar, ďakuj za to,

lebo to ti náš Pán dal. Chráň si život, myslí na to každý deň, lebo ďakovať treba za každý moment.

Do tvojho vnútra dostalo sa aj niečo pravdy, ďakuj za to, lebo to je balzam, pre dušu a svaly. Že si zlyhal, aj to sa stáva, lebo život učí teba, že ďakovať a prosiť treba. Naplniť si život tokom vzácnosti sily, aby sme tu dobre žili. Ďakujte za to, že mozog svieži je, že ťa stále udržuje pri sile. Že to, čo robíš treba, nech udržuje teba, poteší ťa za to, lebo srdcu radosť a impulz dáva. Že človek nie je bez viny, ďakuj za to, ved' sú to

naše slabiny.

Učiť sa vždy i z chyby, aj to treba, keď sme hodne preťažení a cliví. Pracuj človek na sebe, keď treba, lebo hodne vďačnosti sa ti ešte učiť treba. Zlyhal si, aj tak sa stáva, aj vtedy ti Boh silu dáva.

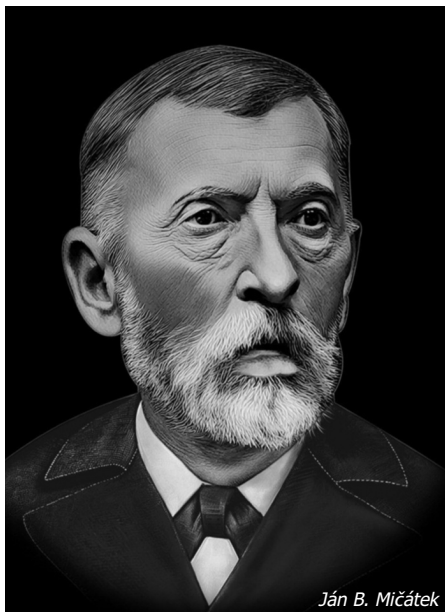
Prajem novinám HLAS, aby sa im darilo aj naďalej tak, ako doteraz. Nech príspevkami obohacujú náš život a naše dianie v obci. Nech láska, hojnosť, dobrota sú súčasťou nášho života.

Vincka Šmatláková

Pripravuje sa významné podujatie

Upútavka

Keď sa spoja sily, vzniknú vždy zaujímavé podujatia. Evanjelický cirkevný zbor (ECAV), Obec Trenčianske Stankovce v zastúpení starostu a predstavitelia občianskeho združenia Naše Korene pripravujú významnú udalosť. V areáli cirkevného zboru v Malých Stankovciach bude odhalená pamätná tabuľa nášmu rodákovi Jánovi Branislavovi Mičátkovi, básnikovi, jazykovedcovi, učiteľovi a organizátorovi kultúrneho života medzi dolnozemskými Slovákmi.

Ján B. Mičátek

Organizátori podujatia sa zhodli na zabezpečení všetkých potrebných príprav a rozdelili si úlohy tak, aby všetko prebehlo hladko. Celé podujatie bude pod taktovkou zástupcov ECAV v našej obci a bude súčasťou Služieb Božích v kostole v Malých Stankovciach. Na podujatí sa okrem občanov zo Stankoviec zúčastnia aj pozvaní zástupcovia svetského a cirkevného života, vrátane hostí zo Srbska.

Prítomní na tomto podujatí by mali byť aj zástupcovia rodiny Mičátek zo Švajčiarska (Junod-Micatek) a príbuzní zo Slovenska. Odborný príhovor k osobe Jána Branislava Mičátka prednesie prof. Daniela Marčoková z Filozofickej fakulty Univerzity v Novom Sade.

Jedným z najväčších znalcov života rodiny Mičátkovcov, keďže tento rod dal Slovákom a Srbom niekoľko ďalších významných osobností z kultúry, verejného života a histórie, je

dr. Milan Šišmiš z Trenčína. Treba povedať, že je aj jedným z hlavných iniciátorov tohto podujatia a jeho prehľad, kontakty a poznanie sú aj v jeho úctyhodnom veku ohromujúce a nevyčerpatelne.

Ján Branislav Mičátek sa narodil v budove Starej školy (dnešný Zborový dom) v Malých Stankovciach 19.11.1837 v učiteľskom byte, ktorý bol súčasťou týchto priestorov a zomrel v Srbsku, v obci Kysáč 24. 1. 1905. V tomto roku si pripomíname 120. výročie úmrtia tejto osobnosti.

Zostáva už len oznámiť dátum a občania môžu sledovať oficiálne stránky cirkevného zboru a obce, kde sa o podujatí dozvedia aj ďalšie detaily.

Podujatie sa uskutoční 1. júna 2025 (nedeľa) o 10.00 v evanjelickom kostole v Malých Stankovciach.

Dušan Pevný

Denný anglický tábor

14-18
JÚL
2025

Denný Anglický Tábor

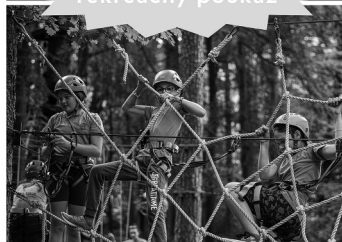
PRE DETI 1.-6. ROČNÍKA ZŠ

- Edukácia v anglickom jazyku
- Hry, športové aktivity, súťaže
- Deň so záchranármi a políciou

CENA:

170 €

Možnosť uplatniť
rekreačný poukaz

ZŠ Trenčianske
Stankovce

Výlet do
Trenčína
Penová párty

MGR. KRISTÍNA KONÍČKOVÁ
0915 304 395
ZABAVNAANGLICTINA.OZ@GMAIL.COM

Úprava prameňa jedného z našich potokov

Prechod frontu v Sedličnej

Oslobodenie

Čoskoro si pripomenieme 80 rokov od skončenia 2. svetovej vojny, najstrašnejšej vojny v dejinách ľudstva. Aj v dnešnej dobe je nebezpečenstvo ďalšej svetovej vojny veľmi reálne, preto si treba neustále pripomínať, čo takáto vojna spôsobuje, aby už nikdy ďalšia svetová vojna nevznikla a aby tá, ktorej výročie skončenia si budeme pripomínať, bola poslednou. Prinášame vám spomienky bývalých občanok našej obce, ktoré zažili prechod frontu a koniec 2. svetovej vojny.

Alžbeta Sirotná, kronikárka obce Sedličná: „V roku 1942 zúrila 2. svetová vojna naplno, ale občania obce jej útrapy nepocitovali, boje prebiehali mimo Slovenska. Občania ale cítili jej dôsledky, a to bola neúmerná a stále sa zvyšujúca dražoba. Začalo sa s deportáciou židov a poslední, ktorí opustili obec, boli rodiny Flack a Grün. Po ich odchode bola prevedená dražba židovských nehnuteľností.“

Anna Juríková

Anna Juríková, rod. Šmatláková: „Keď sa začalo s deportáciami židov, bola som dospelávajúce dievča a niektorí naši občania ukrývali židov vo svojich príbytkoch. Aj môj otec, Adam Šmatlák, dlho ukrýval u nás doma jedného. Jedného dňa sa rozšírila správa, že po dedine chodia gardisti a hľadajú ukrytých židov. Ten, ktorý bol u nás, sa otcovi poďakoval, že mu pomáhal, ale že musí odísť, aby neohrozil jeho rodinu. Darom ho otec presviedčal, že je zima a že ho dobre ukryje, on si nedal povedať a odišiel. Neskôr ho našli zamrznutého medzi obcou a horami. Konal sa pohreb na židovskom cintoríne, ktorý bol presne oproti nášmu domu a bol to posledný pohreb na tomto cintoríne. Môj otec vedel, že židia si pri pohrebných obradoch umývajú ruky, preto pripravil stolček a nádobu s vodou a pozostalí mu za to ďakovali.“

Alžbeta Sirotná: „Na Vianoce 1944 prišli do obce maďarskí vojaci ako spojenci Nemcov. Bola to časť ustupujúceho vojska. V januári 1945 prišli do obce nemeckí vojaci. Boli to piloti a mechanici, ktorí pôsobili na letisku v Trenči. Biskupciach. Maďarskí vojaci odišli. Muži z obce chodili na opevňovacie práce do Trenča. Biskupci a Nemci dobre platili. Ľudia, zo strachu pred blížiacim sa frontom, vykopávali po záhradách

jamy, kde ukrývali šatstvo, potraviny a iný, životne dôležitý tovar. Nemci podmínili most v Sedličnej, ale zničený nebol, lebo niekoľko odvážnych občanov zneškodnilo míny. 14. apríla bola vyhlásená evakuácia celej obce a občania aj s dobytkom odišli do hôr a ukrývali sa v Sedličanskej pajte v panskej maštali. Tam sa ukrývali 5 dní, až potom sa odvážili ísť domov.“

Anna Juríková: „2 týždne pred príchodom frontu sa u nás v noci nezamykalo. Bolo 12 hodín, keď prišiel nemecký vojak. Bol to dezertér. Mal okolo pásu plno granátov a jeden v ruke a prosil tatu (spávali v kuchyni), aby ho ukryli. Čo mali spraviť? Samozrejme, že sme ho nechali u nás. Sestra (Mária), ktorá vedela po nemecky, ho uložila do postele v izbe. Ale on bol, chudák, aj chorý, mal horúčku. No, bol to risk, lebo keby boli na to prišli, tak sme postihnúť. Tento skrývajúci sa dezertér sa neskôr pridal k ustupujúcim Nemcom, ale ďaleko sa nedostal, utopil sa vo Váhu.“

Mária Šmatláková (tetka Marka): „Na Veľký piatok som sa vybrala do Trenčína aj s mojou 4-ročnou sestrou navštíviť Božie hroby v kostochoch. Večer o 19. hod. sme sa vracali vlakom do Turneja, a ako bolo vtedy zvykom, chodievalo sa trhovým chodníkom. Ako sa tak pozerám, nad sv. Jánom zakrúžilo lietadlo veľmi nízko, znížilo smerom do ulice za Oravcom, preletelo ponad potok a spadlo na zem. Pomyslela som si, či im treba pomôcť a šla som im oproti. Vtom zba-

dám na lietadle hviezdu, no toto už nebude dobre, pomyslela som si. Zrazu sa oproti mne blížil vojak s otvorenou pištoľou a pýta sa ma, či sú tu naši vojaci. Vravím, že nie, pretože v dedine sú nemeckí vojaci, len, prosím vás, utekajte rýchlo preč. Už vtedy sa medzi ľuďmi hovorilo, že v Selci sú partizáni. Ukázala som im na Selec. Tým smerom sa rýchlo pobrali aj s druhým vojakom, ktorý bol s ním v lietadle. Bežali smerom na cestu okolo veľkej hrušky, čo bola v Homolkách. V tom momente už začali Nemci strieľať. Nemci ma dobehli, prvý prišiel ku mne, oprel mi pištoľ o prsia a pýtal sa ma po nemecky: „Wo is die soldaten?“ Ja som už vtedy vedela trochu po nemecky, lebo som bola v rokoch 1941-1943 v Nemecku na robotách. Odpovedala som mu po nemecky: „Ich weiß nicht“, že neviem, možno išli k Váhu. Ale vtom mi už lietali guľky okolo hlavy, pliec, okolo kolien, ale najviac strachu som mala o moju malú sestru Gabrielu, ktorá sa mi pustila do veľkého plaču. Vojaci okolo mňa boli vystrašení, jeden bagandže šnurol, druhý opasok pripínal, tretí blúzu obliekal, šťastie, že ten posledný ma upozornil, aby som dávala na zem pozor, kde boli popadané drôty. Keď som prišla domov, práve prišiel brat Štefan z dediny a vrazil, že Nemci oznamovali, aby sme nedávali nikomu nocľah, aby sme každého podozrivého hlásili na Nemeckom komande. Zakrátko nato Nemci lietadlo spálili.“

Vojaci počas 2. svetovej vojny na dvore malostankovskej školy

Oslobodenie

Anna Juríková: „Na Veľkonočný pondelok sme boli v kostole a nebohý pán dekan Bartáček vyhlásil, že front sa blíži, aby sme si ukryli, čo sa dá. No, prišli sme domov, bolo to strašné voľáčo. Tak mama nebohá nabalili do jednej plachty šaty na robotný deň, do druhej plachty šaty na nedeľu a do ďalšej plachty jedenie... a dali mi malého brata. Ja som mala 18 a pol roka, brat mal na ôsmy rok. A vyviezol mi to nebohý brat Paľko, tie batohy, do javšiny pod Ladašovec a oni ostali doma, schovávali sa. Mali sme na dvore studňu, ale tam vody nebolo. Tak tato odložila dekel a nahádzali dva metre dreva do tej studne, lebo bola hlboká 8 metrov. A potom tam púšťali a schovávali, čo sa dalo. Ked' naložili plné, tak položili dekel, na to nasypali šuter a prekotili táčky. Šijaciú mašinu pri potoku zakopali. No a mama mi hovorila, že mi na obed pošlú jedlo. Ked' prišiel brat s obedom, vtedy išiel z Vysokej na bielom koni nemecký generál. Mal metálov na sebe. Jožko začal strašne plakať, tak som ho tišila, aby sa modlil. Lebo sme sa lúčili zo svetom, že on nás určite videl v tom javší. Biele plachty, veď to kričalo. Ale on utekal

preč z tej Vysokej ďalej cez Opatovce za Váh. Na záver tohto rušného dňa sa rodina chcela na večerať. Nebolo však čoho. Spomenuli si, že pri tom všetkom balení a schovávaní chlieb určený na večeru ukryli naspodok studne. Skôr, než mohli večerať, teda museli odložiť táčky a štrk a všetko zo studne povyberať, aby sa dostali ku chlebu.“

Alžbeta Sirotná: „V sobotu po Veľkej noci odišli z Rozvázdz poslední Nemci. A v nedeľu 8. apríla popoludní už prichádzali prví vojaci Červenej armády. Ľudia si vydýchnu, ale ešte nemáme všetko za sebou. V utorok prišli novší ruskí vojaci, ubytovali sa v obci a ľudia ich s radosťou pohostili. Vo štvrtok jedna časť z nich odišla. Na druhom brehu Váhu boli Nemci, a keď zbadali Rusov, začala paľba. Katuše duneli a Nemci dávali spoza Váhu odpoveď. Ľudia sa skrývajú v pivniciach, tam i nocujú, i jedia, i nejedia, strach a hrôza lomcuje nimi. V sobotu 14. apríla príde rozkaz, že celá obec sa musí evakuovať do hôr. Obyvatelia rýchlo pobalia najnutnejšie veci, naložia na vozy a za ustavičnej paľby tiahnu hore Sedličnou nad Betlehem, kde sa usadia spolu s dobytkom v panskej maštali (Sedličanskej pajte). Ešte 2 týždne dunia delá, ale už nie tak často.“

Mária Šmatláková: „Keď mama vystrájala sestru Anku aj s bratom Jožkom, vtedy už Nemci utekali dolu Inovčekom a cez Rozvazde k Váhu. Pri Majeri boli ruské katuše, od Chocholnej strieľali zas Nemci. Z dediny ľudí evakovali na Betlehem, ale nám to nikto neprišiel povedať, zostali sme doma. Po tej veľkej streľbe na križovatke pred Bočákov zostal ležať zabitý rumunský vojak s koňom. Pochovali ho po Veľkonočnom pondelku na malostankovskom cintoríne.“

Anna Juríková: „Prví prišli ruskí vojaci. U nás bolo ubytovaných 8 Rumunov a dvaja ruskí telefonisti. Bývali v izbe a boli to dobrí ľudia. Keď prišiel poplach, schovali sme sa do pivnice a všetci sa modlili s nami ruženec, koľko nás v tej pivnici bolo. No ale prišlo sa na to, že spravia u nás štáb. A do šopy sa mali dať kone. Ale čo v tej šope – naši chlapi vykopali hlbokú jamu, čo sa dalo, tam nahádzali, teda do tej šopy. Potom dali nato navrch dosky, na to hodili slamu, a tak to schovali. A keby tam dali kone, o všetko by sme prišli. Ale z večera do rána udurela bomba na križovatku. Tam padlo asi osem Rumunov. Druhá padla pred židovskú budú (na cintoríne). Tam takú veľkú jamu spravila! Nám vyrazilo všetky sklá na oknách... a to nás zachránilo. Potom ten štáb už nemal byť u nás, ale prešli do Turnej.“

Alžbeta Sirotná: „Počas prechodu frontu zahynul Štefan Hornák a niektoré civilné osoby boli zranené. Poškodené boli domy Ľudovíta Staníka, Jána Staníka a Michal Kadlečíka. Poškodená bola tiež hospodárska budova Považského cukrovaru, menovite správcov byt.“

Slovenskí vojaci počas 2. svetovej vojny

Exhumovanie amerických letcov, ktorí chránili naše nebo počas 2. svetovej vojny

Mária Šmatláková

Mária Šmatláková: „Takáto bola jar v našom kraji v roku 1945. Dali vybubnovať v dedine, aby sme dievčatá išli upratovať kasárne do Trenčína. Asi na tretí deň, keď sme prišli po kasárne, tak nám hlásili, že vojna sa skončila, chodte domov. My sme tomu nechceli veriť. Tak nám to povedali aj druhýkrát, ani vtedy sme ešte neverili. Povedali nám to aj tretíkrát... a vtedy nás už nastražili, že nás zavrú do kasární. Tak sme už potom výskali, všetky bežali domov. Veľkonočné sviatky a tradície s nimi spojené v tomto roku boli tými smutnejšími v mojom živote.“

Štefan Šmatlák

15. výročie FS Rozvadžan

Gratulujeme

Čas neúprosne beží a človeku sa ani nechce veriť, že je to už 15 rokov od chvíle, čo vzniklo toto výnimočné zoskupenie aktívnych ľudí, ktorých spája folklór a tradície. Pripomienku a zároveň oslavu tohto výročia si mohla na vlastné oči pozrieť stankovská verejnosť i početní fanúšikovia folklóru zo širokého okolia na podujatí, ktoré sa konalo 22. 2. 2025 v Spoločenskom dome v našej obci.

Prítomní si mohli pozrieť úvodný film o živote tejto organizácie. Potom pokračovalo pásmo piesní a scénických výjavov v podaní členov Rozvadžanu. Išlo sa od zvykov k „Ďurovi“,

regrútskym pesničkám či fašiangovej muzike. Vrcholom večera bolo pásmo piesní a zvykov k „Veseliu“, od príchodu z kostola do ženichovho domu.

Členovia súboru v dvojhodinovom programe predvádzali neuveriteľnú energiu, spevácke a tanečné výkony, za ktoré by sa nemusel hanbiť ne jeden profesionálny súbor. K tomu hrala v skvelej forme kapela Garážanka a celé pásmo dotvárali príbehy hovoreného slova medzi deťmi z Lampášika a pani Danky Biesikovej v štylizovanej kuchyni našich materí a predkov.

Záverečné slová prítomných hostí, gratulácie, odovzdanie plaket s poďakovaním za činnosť a podporu od Obce Trenčianske Stankovce vyvrcholilo spontánnym ocenením človeka, ktorý svojou neúnavnou aktivitou stál a stojí pri folklórnom súbore Rozvadžan od jeho vzniku po súčasnosť. Tým človekom je Vendelín Sedláček. Veľké poďakovanie členov súboru i celej prítomnej folkloristickej verejnosti tejto osobnosti verejného života sprevádzal búrlivý a dlhotrvajúci potlesk prítomných divákov.

Členovia FS Rozvadžan pri oslave svojho výročia odkázali ľuďom veľké slová: „Ďakujeme našim rodičom a našim učiteľom, ktorí nám ukázali, že tu nie sme len sami pre seba, ale hlavne pre druhých.“

Redakčná rada

Kroje z našej obce – 3. časť

Seriál

V minulých číslach ste sa dozvedeli niečo viac o pánskej košeli a o nohaviciach. Dnešný článok je zameraný na časť štúdie, ktorá sa zaoberala vrchným odevom.

Na košeľe si muži obliekali lajblíky ušité z čierneho súkna, ktoré nemali rukávy. Predná časť lajblíka sa vyšívala červenou vlnenou priadzou, tzv. „kamrholom“ v 10 – 27 radoch, tzv. „paličkách“. Nad ním sa vyšívali retiazky. Tzv. „papučkami“ sa ukončovali rady. Striedali sa 3 rady, ktoré boli bez vzoru s 5 radmi s motívom rôznych koliesok, vlnoviek a srdiec. V dolnej časti lajblíka sa nachádzali dve vrecká s motívom štyroch koliesok, tzv. „kvetov“. Medzi nimi bolo našitých 6 gombíkov, ktoré slúžili ako okrasa. Na ľavej strane lajblíka boli našité gombíky, ktoré imitovali zapínanie. Lajblík sa v skutočnosti zapínal na háčik a slučku. Na chrbte lajblíka bol do tvaru trojuholníka vyšívaný vzor, ktorý sa skladal z koliesok a srdiec. Obvod bol lemovaný drobnými kolieskami, tzv. „fajočkami“. V dolnej časti zadnej strany boli umiestnené dva rázporky, tzv. „šósiky“, ktorých okraj bol zdobený červeným zubkovaným súknom. Medzi nimi bol vyšíty aj rok ušitia lajblíka. Podšité boli konopným plátnom, siahal po pás.

Muži nosili na lajblíkoch ako vrchný odev kabaňu. Bola ušitá z bieleho súkna a siahala nad kolená. Keďže nahrádzala akýsi kabát, ma-

la dlhý rukáv a od pásu bola zvonovite rozšírená tzv. „krídelkami“. Límeč bol v rohoch vyšíty do špice s d'atelininkami, pričom vzaďu vytváral trojuholníkový cíp. Okraje rukávov boli ozdobené výložkami, tzv. „hajťáše“, ktoré boli zhotovené z červeného súkna. Ozdoba bola aj nad výložkami, a to v tvare osmičiek, po stranách d'ateliniek. Ľavý predný diel bol vyzdobený siedmimi radmi slučiek, ktoré boli pozdĺžne rozdelené úzkym pásikom z červeného súkna. Táto výzdoba bola ukončená tzv. „kosierikom“, ktorý bol aj na stranách vreciek. Vnútro kabane obsahovalo väčšie plátenné vrecko, tzv. „taršula“.

Okolo roku 1905 začali nosiť mladší muži barchetové kabátiky modré, tzv. „svetlé“ alebo červené. Modré nosili evanjelici a červené katolíci. Bol to kabát s dlhými rukávmi, od pásu, mal dve vrecká a bol podšíty flanelom. Aj v dĺžke boli rozdiely medzi evanjelikmi a katolíkmi. U katolíkov sa nosili do pásu, pričom u evanjelikov siahali nižšie ako pás. Tieto kabáty nosili muži do veku 35 rokov na nedeľu a sviatky.

Ďalším druhom vrchného odevu bola halena, ktorá bola zhotovená z bieleho súkna. Bol to kabát s dĺžkou do polovice lýtok. Aj halena bola

vyzdobená, a to na predných výložkách a na rukávoch. Výložky sa vyšívali na červenom súkne. Boli však aj na čiernom súkne, ktoré nosili starší chlapi. Rukávy boli vyzdobené v troch radoch, nad ktorými bol rastlinný ornament. Golier, tzv. „hazucha“, bol obdĺžnikový, pokrýval skoro celý chrbát a prechádzal do širokých výložiek. Táto halena sa prehádzala cez plec. Zapínanie mala na remienky, z ktorých švihle viseli dole. Práve halena bola dôležitou súčasťou mužského svadobného odevu. Po príchode z kostola si nevesta zvykla odkladať prestieradlo a ženich túto halenu. Halena bola pomerne drahá, preto sa zvykla aj požičiavať, či kupovať od iných.

Ďalej sa u nás nosil malý kožuštek „pru-cel“, ktorý sa šil z hnedej kože s dĺžkou do pásu. Muži však nosili aj veľké kožuchy z hnedej kože, ktorí mali malý stojatý golierik s dĺžkou nad kolená. Na prednej časti boli umiestnené dve vrecká, ktoré lemovali pásiky z úzkej kože. Zapínanie bolo na tri kožené gombíky a slučky.

Zuzana Bučková

Zdroj: - Vlastivedný zborník Trenčianskeho múzea, autor Viera Abelová, 1970

Pán Štefan Haško v kabani

Pár v stankovskom kroji

Veľká noc 1945

Oslobodenie

Boli to dni plné strachu a hrôzy. Pod dojmom blížiaceho sa frontu ľudia zakopávali šatstvo a potraviny. Pracovalo sa takmer celú noc. Do obce prišli ustupujúce nemecké jednotky. Tie hnali so sebou veľa zajatých. Bol to skutočne hrozný pohľad na otrhaných, hladných zajatcov, ktorí v zástupe prechádzali obcou. V noci na veľkonočný pondelok požiadaval veliteľ vozatajského oddielu od starostu 13 mužov ako pohoničov v doprovode ustupujúcej jednotky. Keďže sa však občania na výzvu k starostovi nedostavili, prišli ozbrojení nemeckí vojaci a prinútili starostu, aby išiel s nimi násilne zbrať 13 mužov, ktorí potom museli tento transport odprevadiť.

Ozbrojené zložky Slovákov z hôr - partizáni

Ráno toho dňa (v pondelok) vzala druhá nemecká jednotka z obce tri páry koní, pričom prinútila tunajšieho občana Ondreja Škytu pomôcť jednotke s odvozom. Neskôr sa vrátil len s holým životom.

Toho istého rána odohňali z veľkostatku väčšie množstvo dojných kráv a volov. Prinútili tiež sluhov z veľkostatku pomáhať tento dobytok spolu s nemeckým vojskom odháňať smerom s ustupujúcou nemeckou armádou. Ráno spomínaného dňa bolo veľmi rušné. Ľudia utekali z obce, najmä mladí sa schovávali, ženy plakali. Nik nevedel, čo robiť. Či odháňať do hôr dobytok, alebo schovávať ešte zásoby potravín a šatstva.

V utorok po Veľkej noci boli prevedené nálety ruskými lietadlami, pričom bola bombardovaná a ostreľovaná Mníchova Lehota, v dôsledku čoho sa rozruch v obci veľmi zväčšil a ľudia, najmä mladí muži, utekali do hôr obávajúc sa, že by ich zachytili ustupujúce nemecké jednotky. V sobotu tohto týždňa prišla do obce bojová jednotka. Tá zaujala palebné postavenie v chotári smerom na juh, očakávajúc príchod frontu z juhu. Za dedinou, v diaľke asi 400 m, boli umiestnené tri guľometné hniezda. Pri novozriadenej ulici stál protitankový kanón. Uprostred obce dva mínomety. Ľuďom bolo zakázané vzdialiť sa z obce. Prvé rany padli toho dňa za obec, do vedľajšieho chotára. V noci kde-tu bolo počuť výstrel a hukot lietadiel. Obcou prechodili stále nemecké hliadky a pripravovali sa na obranné boje.

V nedeľu, t. j. 8. apríla, bolo ráno pokojné až do 11-tej hodiny, kedy prišiel náhle vojenský posol prinášajúci rozkaz k rýchlemu ústupu nemeckej armády na pravý breh Váhu, pretože jej

hrozilo obkolesenie postupujúcimi rusko-rumunskými bojovými jednotkami od Mníchovej Lehoty. Popoludní o tretej prišla do obce prvá výzvedná hliadka – dvaja rumunskí vojaci. Neskôr v ten deň prišla prvá oslobodzujúca ruská delostrelecká jednotka. Ľud na ulici postával vo sviatočnej nálade a v radosti, že sa bremeno frontu vzdialilo. Za touto jednotkou prišla ďalšia pešia jednotka ruských vojakov, ktorí v nasledujúce ráno robili útok smerom na Melčice, kde sa spojili s postupujúcou armádou z juhu.

Pri Chocholnej sa vytvoril front o Drietomský priesmyk. Previedol sa ďalší prísun bojových jednotiek rusko-rumunských, a títo zaujali palebné postavenie za našou obcou, odkiaľ ostreľovali nemecké pozície pri Chocholnej a Drietome. Nemci strelbu opakovali, pričom zasiahli niektoré domy vo východnej časti dediny. Zabitý a poranený bol iba hovädzí dobytok. Z občanov

nikto neprišiel o život. V dôsledku tejto strelby občania i s dobytkom odchádzali do hôr.

Jarné práce sa veľmi oneskorili, ba nemohli sa skoro vôbec prevádzať, keďže občania museli i s potahmi vypomáhať oslobodzujúcej Čerenej armáde pri výstavbe mostov a maskovaní ciest. V našej obci boli umiestnené i vojenské kuchyne, ktoré zásobovali na blízkom fronte. V poschodovej budove veľkostatku bola utvorená nemocnica, kde každý deň dovážali ranených rumunských vojakov. V tej istej budove v pivničnej časti bola zhotovená spaľovacia pec pre amputované údy. V nemocnici zomrelo celkom 32 ranených vojakov, pochovaní sú na malostankovskom cintoríne. Front pri Chocholnej bol jeden z najtvrdších na Považí. Trval od 8. apríla do 25. apríla 1945.

Vendelín Sedláček

Zdroj: Kronika obce Rozvadze

Príchod osloboditeľov v roku 1945

Majú inú chuť!

Tip od čitateľa

Odlietali sme z Maďarska a cieľom bolo gruzínske Kutaisi a pobrežie Čierneho mora - mesto Kobuleti. Iná klíma, subtropy, v blízkom okolí sa pestovali čajové kríčky, limetky a mandarínky. U nás doma niečo také zatiaľ neuvidíme.

Domáci Gruzínek mal 4-metrový rebrík pristený k rajčinám, aby mohol obrať aj horné plody. Tieto rajčiny boli nevyšľachtené, ich pôvod bol niekedy z doby kamennej. Na cestu domov som dostal dva plody.

Doma som mal nechať rajčiny dozrieť, prezrieť, až začnú pekne hniť na slnku. Zmäkli, už sa dalo s nimi pracovať, tú „vôňu“ som si veľmi nevsímal. Čajovou lyžičkou som narušil „kožku“, postupne vyberal semiačka do sitka a prepláchol viackrát čistou vodou. Semiačka som nechal vysušiť voľne na vzduchu, takto boli pripravené na výsev v ďalšom roku.

Výsev robím koncom marca do substrátu na výsev a množenie, pretože hotové rastliny v našich podmienkach môžu ísť von až v máji po „zmrznutých“. Ale dá sa s výsadbou aj riskovať.

U nás postačuje asi 2-metrová opora – kolík na priväzovanie. Rastlina vyžaduje pravidelné vyštiekvanie výrastkov z „pazúch“ a tiež chemickú ochranu, ktorú určuje počasie, najmä dažde. Odporúčam polievať odstátou vodou ku koreňu, nie na list.

To, čo je na fotografii, pochádza z úrody roku 2024 a skutočne malo inú chuť, ako keby bolo pestované na slnku. Ak vás zaujal tvar

a chuť rajčín, zastavte sa v MP markete „Brižitka“ – obsluha pokladne vám dá obálku so semiačkami. Obálky sú uložené vedľa cigariet,

budú tam ležať do minúta zásob.

Prajem veľa úspechov pri pestovaní.

Ján Lahký

Rajčiny z Gruzínska

Dôchodkyne

Naši seniori

Dlhší čas sledujeme, že seniorky z našej obce často cestujú. Zistovali sme, čo je za tým. Dozvedeli sme sa, že nechcú byť len doma v kuchyni či v záhrade, ale že chcú žiť naplno. Preto už niekoľko rokov cestujú po Slovensku a spoznávajú miesta, ktoré doteraz nevideli. Často navštevujú Bratislavu, kde navštevujú rôzne pamätihodnosti, zúčastňujú sa dní otvorených dverí v Prezidentskom paláci a v Národnej rade.

Ďalším ich obľúbeným mestom je Trnava, kde boli už skoro vo všetkých kostoloch, aby spoznali ich históriu a pomodlili sa. Piešťany sú mesto, kde rady trávajú týždňové pobyty a zoznamujú sa so seniormi z iných kútov Slovenska, ale aj z Českej republiky.

Každoročne sa snažia navštíviť Vysoké Tatry, kde síce už toľko nenachodia pešo, ale vyvezú sa lanovkou na niektorý z kopcov a vychutnávajú si krásny výhľad, čerstvý vzduch a príjemný pocit pri srdci. V Košiciach si oddýchlí pri spievajúcej fontáne a pomodlili sa v Dóme sv. Alžbety. Každý výlet je pre ne plný zážitkov a nových poznatkov, ktoré ich obohacujú.

Dozvedeli sme sa, že už niekoľko rokov navštevujú Akadémiu tretieho veku, aby, ako sami hovoria, kráčali s dobou. Prednášajú im odborníci v oblastiach, ako sú zdravotná

gramotnosť, prevencia bezpečnosti seniorov, história okresu či z oblasti astronómie.

Zapojili sa tiež do projektu - Digitálni seniori. Cieľom projektu je naučiť ich pracovať s počítačom alebo tabletom tak, aby si dokázali napríklad objednať termín u lekára či kúpiť lístok na vlak. Školenia prebiehajú postupne a zo svojho kruhu majú už aj prvú absolventku.

A ako to všetko organizujú? No jednoducho! Stretnú sa pri káve, každá prídje s nejakým nápadom a spoločne sa dohodnú, kam sa vyberú za ďalšími zážitkami. Patrí im obdiv za to, že sú aktívne a nečakajú, kým im niekto niečo zabezpečí.

Na záver im prajeme pevné zdravie, aby ešte dlho mohli cestovať a zažívať nové veci, o ktorých sa radi s nami podelia. Ďakujeme.

Pavol Kurtiš

Ilustračné foto

Príchod Nemcov a môj dedko

Oslobodenie

Príchod Nemcov si celkom dobre pamätám, ved' som bol už riadne „chalanisko“. So sestrou Vierkou, ktorá už chodila do Trenčína do školy, kde ju pochopiteľne patrične poučili, ako má vítať spojencov, priateľov a bezmála chlebedarcov, sme stáli na našom moste, teda zo šesť metrov od okraja cesty.

Ked' sa prvé riadne vyrovnané rady Nemcov so strnulými tvármi objavili niekde pri susedoch, hneď mi nariadila, aby mi vyletela ruka. Samozrejme, predtým ma riadne execírovala a vycvičila ako opicu v správnom „hailovaní“, teda v správnom nemeckom pozdrave. Presne, ako ju to naučili v škole. Ked' vyrovnané rady prišli bližšie a my sme sa dostali do ich zorného poľa, strnulé tváre zrazu ožili. Ešte aj dnes sa divím, že nezačali nadšene kývať. Museli byť riadne „vydrilovaní“... a to hlavné ešte len malo prísť.

Ešte v ten istý deň začali hľadať vhodné ubytovanie. Podnes neviem, či len pre oficierov alebo aj pre vojakov. Samozrejme, správa o ubytovaní Nemcov sa rozniesla po dedine ako blesk! Dedko s mamou hneď spustili intenzívnu debatu, ktorú som vôbec neregistroval, lebo som sa nadchýnal tým, že u nás budú bývať Nemci. O nejakú chvíľu som aj ja cítil tu priam hustú atmosféru z nervozity a strachu, že ich k nám nastahujú.

Za nejaký čas, zdalo sa mi to strašne dlho, lebo som sa nevedel dočkať, zaznelo očakávané zabúčanie na dvere. Dedko s mamou sa pohli smerom k dverám a ja som sa predieral dopredu, takže ma mamka musela pridržovať. Hneď vo dverách kuchyne, kde sme sa prevažne zdržiavali, sa dedko rozkašľal. Znova sa rozkašľal pred vchodovými dverami v „gánku“ a priam zadúšajúco sa rozkašľal, keď otváral dvere....

Rýchlo sa však v kašli zasekol a vysúkal zo seba niečo, čomu som vôbec nerozumel, ale pamätal som si to, bolo to „hapkaineplac“! Nemci sa rozpačito poobzerali, prehodili zopár slov medzi sebou a „zvtli sa na päte“, čiže odišli bez slova. Mamka sa rozplakala a fňukajúc vchádzala naspäť. Dedko idúc za ňou, len akoby nič, divným hlasom vychrstol: „Nebač, ved' sú preč!“

Ja som sa chcel niečo nesmelosť spýtať, lebo sa mi zdalo, že čo povedal mame, bolo vyslovené s poriadnym hnevom. Tak ma hneď pri prvých hláskach zastavil nechutným okríknutím: „A ty čuť!“ Zostal som potichu a dedko sa pobral von. Mamka, zrejme pod vplyvom minút napätia, ešte potichu vzlykala. Ja som bol ticho ako „voš pod chrastou“, ale kdesi pod kožou mi čpelo ...

Takto sme teda „ubytovali“ Nemcov, ale ja som spokojný nebol. Ved' som sa vo svojej detskej duši na nich vlastne tešil. Samozrejme, akékoľvek možné zlé súvislosti som nevedel pochopiť. Na strane druhej som dedka

Dedko Beňovič

nesmierne obdivoval, že vlastne jediným slovom dal Nemcom „vale“ alebo po vojensky: „Odchod!“ Muselo to byť slovo zvláštne, tajuplné alebo zaklínadlo. Strašne sa mi zapáčilo, ale ani som si neuvedomil, že by sa to dalo využiť.

Nasledujúci deň, hneď ako som sa zobudil, som zistil, že dedkovo zaklínadlo som zabudol! Celý deň som sa tmolil okolo neho, ale vysloviť otázku som sa neodvážil, i keď dedko bol nejaký osobitne veselý a komunikatívny. Samozrejme, ani to som vtedy nedokázal vyhodnotiť a spozorovať. Napokon, až niekedy navečer ma on sám vyprovokoval a správnym smerom mi rozviazal jazyk.

„Čo sa mi celý deň motáš popod nohy ako jahňa?“, vyslovil sa. A ja som hneď zareagoval otázkou, čo to povedal Nemcom. Dedko akoby to čakal: „Hapkaineplac.“ Dvakrát zopakoval. Už som to nezabudol, ale zasvietilo mi to slovo v hlave až po rokoch. Až keď sme na gymnáziu pri hodinách nemčiny vedeli skladať jednoduché – holé vety. Po vyslovení tej vety, chvíľu som otáľal, a zrazu, akoby mi zasvietilo v hlave, akoby to cinklo... Tá veta totiž znela: „Ich habe

keine Platz.“ Foneticky sa to vysloví „ich hábe kaine plac“. V hovorovej reči – „hapkaineplac“. Nemám miesto! Vec bola vyriešená, lenže ja by som si na to už asi ani nebol spomenul. Tu musela zohrať svoje hra okolností, či ako hovorí istý český básnik: „Hra náhod mámivá.“

Po ohromne dlhej dobe, vlastne, keď som už bol v dome sám a na penzii, som sa stretol s kamarátom, pridali sa k nám ďalší dvaja v podobnom veku. Samozrejme, v takej spoločnosti sa stočí reč na spomienky. Vôbec neviem ako, ale skončili sme niekde v II. svetovej vojne.

Zrazu som mal pocit, akoby mi niekto v hlave pustil starý film a prežíval som tie chvíle skoro celkom rovnako. Pochopil som, že môj dedko to považoval za svoje hádam najväčšie víťazstvo. Taká finta, ako bol spomínaný kašeľ, zabrala určite najviac. Nemci mali dobre vopred „zmapované“, čo môžu na Slovensku čakať. Určite vedeli, že tuberkulóza je tu ako u nich malé nachladenie. Preto vlastne vycúvali.

Nuž a dedko, tá jeho zložka „dedo – špekulant“, zjavne excelovala a hlavne zvíťazila.

Dušan Ochodnický, in memoriam

Baňa na striebro

Historická studňa

Baníctvo na Slovensku má stáročnú tradíciu. Okrem uhoľných baní, železorudných baní a iných, existovali aj bane na drahé kovy, a to bane na zlato a striebro. Najviac zostala v pamäti ťažba týchto kovov v okolí Banskej Štiavnice. Málokto však vie, že aj v našom chotári, v horách pod Inovcom, boli v minulosti pokusy ťažiť drahé kovy. Stanislav Polák v časopise Mineralia uvádza: „Pri detailnej prehliadke toku a znosového územia potoka Blatina (prítok Sedličianskeho potoka) sa zistila v nadmorskej výške 500 m neznáma štôlna pomerne veľkého rozsahu s haldovým materiálom Pb-Cu zrudnenia.“

V článku sú uvedené aj dobové analýzy zrudnenia z 2. pol. 18. storočia. Autor ďalej uvádza, že tu „kutacie“ práce fungovali pravdepodobne iba v 18. storočí a časom sa na celý objekt zabudlo. Archívne správy hovoria o štôlni s názvom Anna, neskôr premenovanej na Ján Baptista. Tento názov sa udržoval až do posledných správ z roku 1789. Existujú archívne záznamy o tomto zrudnení (gróf Illesházy 1766 – 1769), dokonca s dobovými analyzačnými listinami, ktoré sú veľmi zaujímavé. V analýzach bol stanovený obsah striebra, ale nebol stanovený obsah zlata, hoci zlatonosnosť potoka Blatina jasne hovorí v jeho prospech a možno predpokladať, že práve toto zrudnenie uvoľňuje do alúvia „detritické“ zlato. Zachovalá mapka jasne ukazuje dva žilné systémy S-J a V-Z. V iných správach sa objavujú aj dve hĺbenia a komíny. Následne autor spomína dve malé štôlny vyrazené do drobných zlepcov smerom na JZ, asi 1 km od vrcholovej kóty (1042).

Mnohí naši občania majú ešte v živých pamäti, že sa v chotári našej obce robili prieskumné vrty na urán. Ale že pred pár storočiami boli u nás pokusy o ťažbu striebra, zmienku o tom už dávno zavial čas. Zdrojom striebra je zvyčajne minerál - tetraedrit. Tak ako to vlastne bolo s baňou na striebro a prečo tieto snahy skončili neúspechom? To sa dočítate v tomto článku.

Zo začiatku 18. storočia máme správy o zaujímavej činnosti, z ktorej si aj zeman v našej obci mysleli, že nesmierne zbohatnú. Jednalo sa

o dolovanie rúd v našich horách v oblasti Inovca. Úradník grófa Mikuláša Ilešháziho napísal v roku 1706 jeho manželke Alžbete Balassovej, že istý gróf Nevedy vraj berie rudu v Sedličianských horách a vozí ju do Banskej Štiavnice. Viacerí zemanovia sa s ním sporili o tom, že hory majú spoločné a žiadali, aby sa s nimi delil o zisk.

Trenčianske panstvo sa začalo vážnejšie zaujímať o dolovanie olova a striebra pod Inovcom až o pol storočia neskôr. Podnet na to dali Ján Horák a Mikuláš Kusenda zo Zemianskeho Podhradia a Juraj Snežnický z Lučenca, ktorí koncom roku 1756 požiadali grófa Jozefa Ilešháziho o povolenie hľadať rudu v horách pod Inovcom, získali aj „kutacie“ povolenie banského súdu v Banskej Štiavnici. V hornine, ktorú objavil zeman Szilágyi zo Sedličnej v chotári obce Veľké Stankovce po poslednej kuruckej bitke, malo byť nielen olovo, striebro, ale i zlato. Miesto bolo v zle prístupnej jame na kopci pod Inovcom. Vtedy tam nalámali asi 60 centov. 1 cent predstavoval 56 kg. Rudu poslali na preskúmanie do Banskej Štiavnice. A napokon sa začalo v bani, ktorú rozšírili odpálením pušným prachom, aj pracovať.

Ťažiarstvo zložilo okolo 650 zlatých na „kutacie“ práce, prišli aj baníci z Kremnice, ktorým malo Trenčianske panstvo postaviť ubytovne, hostinec i jatku. Pokladníkom spoločnosti bol Jozef Szilágyi zo Sedličnej. Ten žil v Sedličnej vo svojej kúrii, ktorá je spomínaná aj v tereziánskom urbári a uvedený je tam aj jeden jeho sedliak Michal Kurich. Dňa 10. apríla 1769 písal

Erb rodu Szilágyi

gróf Ilešházi prefektovi, že si nepraje, aby sa Inovecká baňa naďalej menovala Sedličianskou. Skritizoval „hutmana“ a baníkov, kázal zaviesť poriadok a previnilcov podľa banských zákonov potrestať. On, ako hlavný podielník, mu ponúkol aj vlastnú asistenciu. Hoci sa baníkom postavil dom, nebývali údajne v ňom, ale sa chodili opíjať a tancovať do Sedličnej. Od roku 1766 do roku 1769 sa na baňu vydalo viac ako 2600 zlatých bez akéhokoľvek úžitku. Namiesto baníkov z Kremnice mali povolať sedliakov z okolitých obcí, ktorí boli oveľa pracovitejší a robili by podľa príkazov skúseného „hutmana“.

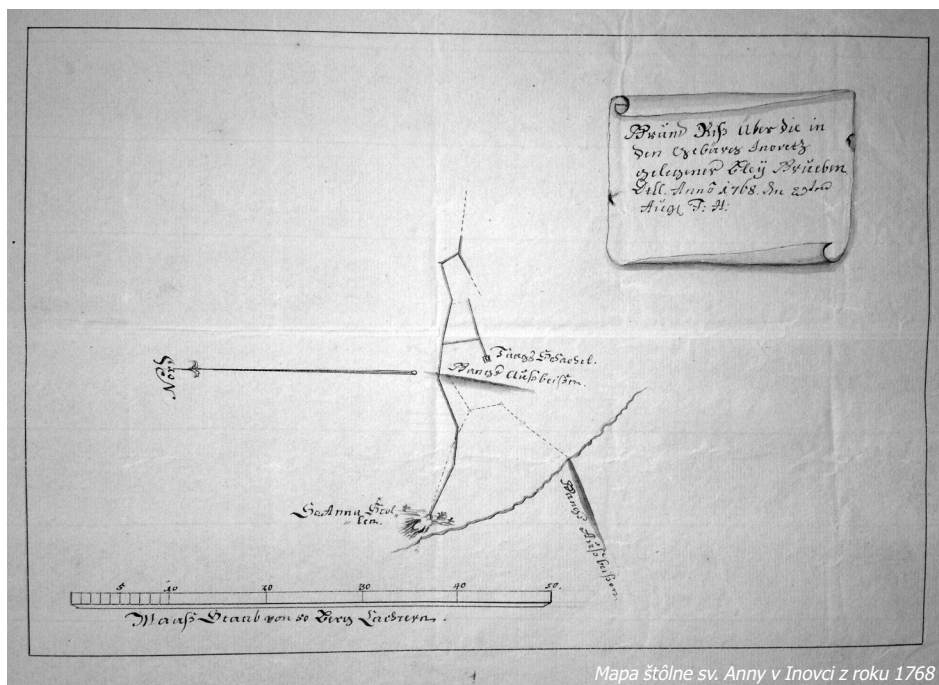
Gróf Ilešházi do bane už viac neinvestoval, nádeje, ktoré vkladali spolupodielníci do ťažby rudy sa nespĺnili a nemali žiaden zisk. Keď v roku 1783 žiadala Kráľovská miestodržiteľská rada od Trenčianskej župy súpis všetkých jestvujúcich baní, župa odpovedala, že toho času v župe niet žiadnych baní. Tak skončilo slávne-neslávne dolovanie striebra a zlata v horách pod Inovcom.

Stanislav Polák na záver dodáva: „Súčasný výsledky regionálneho šľichovania a prvé orientačné poznatky o indiciách rôznych typov zrudnení v Považskom Inovci jasne ukazujú, že doteraz predpokladaná sterilita tohto územia je iba zdanlivá a vyplýva z nízkeho stupňa preskúmanosti a nedostatku ľahko prístupných informácií.“

Štefan Šmatlák

Podklad:

Kniha Trenčianske Stankovce – História štyroch obcí
Článok od Stanislava Poláka v časopise Mineralia č. 11 z roku 1971

Mapa štôlny sv. Anny v Inovci z roku 1768

Líčko k líčku priložíme

Príbehy zo Šalandy

V časoch mojej školopovinnej dochádzky sme na prvom stupni základnej školy každý rok nacvičovali program, s ktorým sme vystupovali na rôznych oslavách. Mám z toho obdobia už len sem-tam nejakú spomienku, lebo ja som radšej loptu naháňal či partizánov, alebo indiánov napodobňoval. No mám aj jednu, ktorá sa mi však vryla celoživotne do spomienok, skoro by sa dalo povedať, že spôsobila takmer „celoživotnú traumu“....

Naša pani učiteľka a vlastne aj jedna z mám, pre ktoré sme vždy program robili, pani Helenka Bočáková, s nami nacvičila divadelno-spevácku estrádu. Nepamätám si názov či iné okolnosti. Pamätám si len kostýmy a motýlie krídla na chrbte. Ešte letmo na nácvik a potom ostré vystúpenie v „Šalande“ v Rozvadzoch. No, prsto, pre mňa rýdzeho „nezbedníka“, pohroma.

Kto by si tiež nepamätal prvé škôlkárske lásky, ktoré fungovali ešte aj na prvom stupni školy? Boli sme zahľadení do jednej spolužiačky skoro všetci chalani. Viac sme sa hanbili ako konali, ale to patrilo k veku.

No, ako som bol zahľadený a rovnako aj bojazlivý, čuduj sa svete, primklo mi byť hlavnou postavou v tej estráde – hlavným „motýľom“.

A, čuduj sa svete, kto bol hlavnou ženskou

postavou? Dievča, do ktorej sme boli všetci chalani zapýrení....

Zaprotestoval som síce, no nebolo cesty späť. Moja malá katastrofa a „celoživotná trauma“ začala.

Ešte na skúškach som to akosi zvládol, no prišla premiéra a zároveň aj derniéra.... Len si to predstavte. Plná „Šalanda“ ľudí, rodičov, mám, tatov. Ja spievam na pódiu a hrám zamilovaného motýľa s vysnívanou partnerkou....

Až do okamžiku, keď sme začali spievať pieseň s textom: „...líčko k líčku priložíme....“ V deji pri sebe stojíme, držíme sa za ruky a tie líčka sme mali aj priložiť, teda oprieť o seba... a spievať.

No, čo vám poviem, prišiel šok! Vo mne by sa krvi nedorezal.... Čo by kol'ki dali za to, aby

si to líčko mohli pritlačiť...? Chalani závideli...! Ako socha som sa zastavil a ani za svet som to líčko nechcel pritlačiť o jej! Diváci sa zabávali a ja od hanby zmeravený som ledva dokončil dej a spev ...

Tak neslávne skončila moja epizóda na pódiu, čo znamenalo svet. Nikdy viac ma už nedostali do žiadnej scény. Od hanby som sa išiel prepadnúť! A spolužiačky som sa hanbil potom ešte viac!

Nezabudnuteľnú úlohu od pani učiteľky Helenky Bočákovskej mám v hlave dodnes a veľmi rád na tie detské roky spomínam. Neskôr, keď som bol už dospelý, sme sa na nej nejednakrát zasmiali. No mne to vtedy spôsobilo „celoživotnú traumu“.... Ved' čo by iní dali za to líčko s líčkom...! A ja – ani za toho „anciáša“ nie!

Dušan Pevný

Interiér stankovskej školy počas výučby

Historické foto

Letecká stovka

Všimli sme si

V dňoch 8. až 9. 3. 2025 sa v našom kraji uskutočnil bežecký závod s názvom Letecká stovka, ktorý má už svoju niekoľťoročnú tradíciu. Ide o horský ultra maratón s dĺžkou 106 km a s prevýšením 3590 m. Celkový časový limit na absolvovanie je 25 hodín.

V úvodnom ročníku v roku 2012 sa na štart postavilo 36 účastníkov a do cieľa ich vtedy úspešne dobehlo 31. Čas víťaza bol 15:58 hodín.

V tomto roku odštartovalo rekordných 244 bežcov a v cieľi sme medaily a diplomy odovzdali 202 bojovníkom. Tohtoročný najrýchlejší mužský čas bol 9:30 hod. a ženský 12:00 hod. Okrem pretekárov z celého Slovenska si prišlo krásu našich okolitých kopcov vychutnať aj niekoľko bežcov zo zahraničia - z Anglicka, Nemecka, Maďarska, Českej republiky, Poľska, Holandska, Chorvátska, Rumunska, Ukrajiny a dokonca aj z Grécka.

Štartovalo sa v mrazivé sobotné ráno o šiestej hodine v Trenčíne na Ostrove, trasa pokračovala hrádzou pri Opatovciach, Trenčianskych Stankovciach, popri Bodovke, Beckove a odtiaľ už po lesných úsekoch cez Kálnicu na Bezovec, Duchonku, Kulháň, Panskú Javorinu, Inovec, cez Soblahov na Brezinu a záverečný úsek viedol centrom Trenčína do cieľovej rovinky na Ostrov.

Po ceste bolo pripravených 6 kontrolných stanovišť, na ktorých sa mohli bežci osviežiť nápojmi a niečo zjesť. Je známe, že v našej obci máme veľa výborných športovcov, veď nie o jednom sme už v našich novinách písali. Preto nebolo prekvapením, že na štartovú čiaru sa už po niekoľkokrát postavil Martin Lahký a Ján Vlk, ktorý si išiel overiť svoje schopnosti na tomto závode po prvýkrát. Obaja dobehli s výborným časom, k čomu im blahoželáme.

Štartovalo sa v mrazivé sobotné ráno o šiestej hodine v Trenčíne na Ostrove, trasa pokračovala hrádzou pri Opatovciach, Trenčianskych Stankovciach, popri Bodovke, Beckove a odtiaľ už po lesných úsekoch cez Kálnicu

Zabehnúť si stovku bolo lákavé aj pre ďalšieho nášho bežca Denisa Lauka, ale keďže patrí do tímu organizátorov, zúčastniť sa tohto ultra maratónu nemohol. Zaujímavosťou bolo, že medzi prvým a druhým v cieľi, bol časový rozdiel viac ako 2 hodiny.

Zorganizovanie jedného ročníka Leteckej stovky je záležitosť na celý rok. Nasadenie organizačného tímu a spolupráca všetkých zložiek, ako sú sponzori, obchodní partneri, dobrovoľníci, záchranné zložky, fotografi a ďalší,

zaručila úžasnú atmosféru pretekov už od samotnej registrácie, o čom svedčí aj spätná väzba od pretekárov.

Dojmy a únava z tohtoročnej Leteckej stovky ešte nestihli vyprchať a v procese začiatku príprav je už ročník 2026. Týmto by sme radi dali do pozornosti možnosť zapojiť sa ako dobrovoľník, ktorých nie je nikdy dosť alebo skúsiť vystúpiť zo svojej komfortnej zóny a prijať výzvu zdolať 106 kilometrov ako jeden z účastníkov behu.

Martina Lauková

Ján Vlk na Leteckej stovke

Registrácia pred štartom

Bežecká liga 2025

Bleskovka

Dňa **26. 4. 2025** sa v našej obci uskutoční 2. kolo Trenčianskej bežeckej ligy 2025. Muži v piatich a ženy v troch kategóriách budú súťažiť na trati o dĺžke 8,95 km. Začiatok pretekov je o 10.00 hod., miesto štartu je od reštaurácie LyJana v Rozvadoch.

Jozef Kadák

Škótsko, Orkneye, Shetlandy, 2024

V tomto článku sa pokúsím nájsť odpoveď na otázku, prečo práve Škótsko. Škótsko možno poznáte ako krajinu, kde muži chodia v sukniach, pijú whisky a obracajú v rukách každú libru. Áno, je to aj tak, môžem to potvrdiť. Predovšetkým je to však krajina nedotknutých kútov prírody, ako sú krásne hory, nádherné severozápadné pobrežie od mesta Durness až po mesto Kyle of Lochas, úchvatný ostrov Isle of Skye, tajomné jazerá Loch Ness a Loch Lomond, ostrovy Orkneye a Shetlandy a množstvo iných prírodných krás. Táto zelená a upršaná krajina s nostalgickou spoločenskou atmosférou je prešpikovaná hlbokými jazerami a romantickými hradmi, kde sa písala neuveriteľne bohatá história Škótska. Preto si týmto dovoľím krátky exkurz do ich histórie, na ktorú sú Škóti právom hrdí.

Lodný výtah Falkirk Vheeel

Oblasť súčasného Škótska sa začala postupne osídľovať asi pred 10 tis. rokmi. Existujú tam mnohé nálezy artefaktov z doby kamennej, bronzovej a železnej, napr. Skara Bree a Ring of Road na Orkneyách a iné. Na začiatku nášho letopočtu vpochodovala do dnešnej Británie neporaziteľná rímska armáda. Cez Anglicko prešli bez problémov, ale na severe narazili na vojenské kmene Piktov (predchodcov dnešných Škótov), ktorí vďaka taktike a skvelej znalosti terénu, úspešne decimovali ostrieľané rímske légie. Preto Rimania ponechali toto územie pôvodným obyvateľom. Aby mali akú-takú kontrolu nad týmto územím, postavili v miestach pomyslenej hranice s Anglickom v roku 122 n.l., povestný Hadriánov val. Následne boli Rimania z Británie na konci 5. storočia vyhnaní.

Minulosť Škótska bola veľmi zamotaná a neprehľadná. Každá jej časť by pravdepodobne poslúžila dostatkom materiálu minimálne na knihu, ak nie na celú knižnicu. Je to história plná slávnych víťazstiev, tragických vojenských prehiev, neskutočných ľudských príbehov a tajomných legiend. Pri návšteve týchto miest na to narazíte skoro na každom kroku. Angličania si vždy mysleli, že Škótsko je ich vazalom a škótsky kráľ podlieha tomu ich anglickému. Malé povstania prerástli do vlny odporu proti anglickej nadvláde a do ich čela sa postavil rebel a utečenec William Wallace. Podarilo sa mu zhromaždiť armádu jednoduchých ľudí a dosiahol s nimi pri mestách Stirling a Falkirk dvojicu slávnych víťazstiev. Po potupnej porážke anglický kráľ Eduard I. dal dohromady veľké vojsko a nakoniec nad ním a jeho vojskom vyhral. Wallace však ušiel a podarilo sa mu niekoľko rokov skrývať. Nakoniec

bol chytený, v Londýne súdený, v roku 1305 umučený a popravený. Dodnes je v celom Škótsku oslavovaný ako národný hrdina odporu proti Angličanom. Kto trochu sleduje vývoj vo Veľkej Británii, tak vie, že problémy ohľadom národnej identity a suverenity Škótov pretrvávajú dodnes. Toľko stručne k histórii Škótska.

Priznám sa, že túto expedíciu som chystal s určitou mierou očakávania. Ani ja, a ani nikto z nás štyroch na Britských ostrovoch ešte nebol, preto sme boli zvedaví, či sa nám aspoň sčasti naplnia naše očakávania. Škóti sa však voči nám chovali ako praví džentlmeni. Naša prvá cesta viedla do mesta Falkirk k rotačnému vodnému výťahu (Falkirk Vheeel), ktorý slúži pre lode pre-

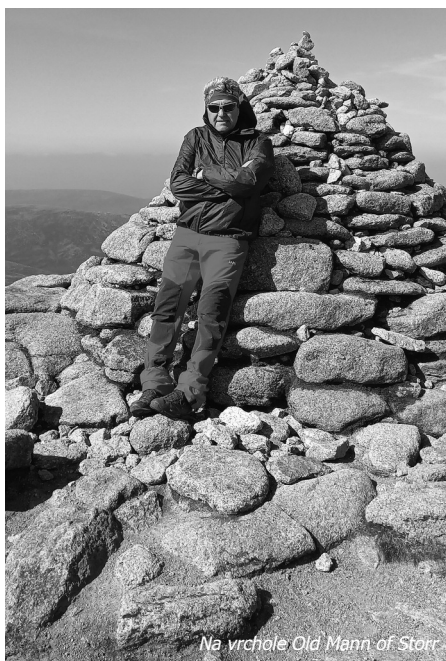
konávajúce rozdiel medzi dvoma vodnými kanálmi vo výške 24 m. Mali sme šťastie. Rotačný výťah práve zdvíhal stredne veľkú loď zo spodného kanála do horného. Veľmi pôsobivé a technicky náročné. V daždi a hmlistom počasí sme pokračovali ďalej do národného parku Trosachs k jazeru Lomond. V mestečku Fintry sme doplnili zásoby. V našom pláne bol výstup na horu Ben Lomond. Od hladiny až do výšky asi 1 000 m. Spočiatku sa dalo. Pršalo len málo. Počas výstupu sa dažď a vietor stupňovali. Na hrebeni to bol riadny „fučák“. Výstup nebol technicky náročný. Išlo sa cez pastviny, na ktorých sa páslo množstvo oviec až na záverečný skalný hrebeň, kde sa muselo v ľahkom teréne ísť.

Po 4 hodinách konečne vrchol! Na vrchole víchor odhadom do 100 km/hod. v nárazoch. Kolegovu partnerku vietor odhodil niekoľko metrov od chodníka. Letela ako pierko. Mala šťastie, nič sa jej nestalo. Pri zostupe to bolo taktiež náročné. Terén a skala boli šmykľavé, a to bol dosť veľký problém. Napokon sa nám po 3 hodinách už pri zmrákaní podarilo zostúpiť až k autu. Premočení a uzimení, ale spokojní. Ďalší náš plán bol presun pod horu Ben Nevis, k jeho severnej stene. Po ceste sme sa ešte zastavili v pamätnom údolí Glencoe. Toto údolie je známe tým, že v roku 1650 tam kráľovské vojská povraždili 45 členov klanu McDonaldovcov. Je tam i pomník. Po príchode do mesta Fort

Na vrchole hory Ben Lomond

Na potulkách svetom

Na vrchole Old Mann of Storr

William a pred kempom pod Ben Nevisom dážď zosilnel a spoločne s vetrom vytvoril úplne nevhodné podmienky na výstup. I napriek tomu sme váhali či pokusne nevystúpime ku chate „Clark Memorial Hutte“, kde je z jednej strany južná stena Carn mór Dearg a z druhej povestná severná stena Ben Nevisu. Predpoveď počasia nebola priaznivá. Podmienky sa ešte zhoršili, pre hustý dážď a hmlu som, pravdupovediac, nevidel ani kopec, nie to ešte našu plánovanú výstupovú líniu v severnej stene. Nemalo to zmysel, tak sme sa rozhodli, že to otočíme. Iné rozhodnutie neprichádzalo do úvahy.

Ďalšou našou zastávkou bola návšteva jedného z najkrajších hradov v Škótsku-Eilen Donat Castle. Je to v podstate hrad na ostrove, okolo ktorého pretekajú dve rieky vlievajúce sa do morského zálivu. Okrem zážitku z prehliadky hradu bol i zážitok z nášho škótskeho sprievodcu v sukni. Škóti tomu hovoria - kilt. Potom nás už čakala len jazda po moste spájajúcom pevninu s ostrovom. Prialo nám výnimočne šťastie. Kúsok pred mestom Portree sme si našli ubytovanie. V priebehu 3 dní sme prešli celý ostrov skrz naskrz. Napr. návšteva hradu Dunvegan, kde kedysi sídlili klany rodiny MacLeodovcov, potom návšteva jednej z najväčších škótskych páleníc na Whisky Talisker spojenú s ochutnávkou a nakoniec jednu z najväčších atrakcií ostrova Skye a to výstup na Old Man of Storr (v preklade výstup na Starého muža). Je to sústava 60 m vysokých čadičových ihiel a nakoniec i výstup k 719 m vysokému starému Storrovi. I napriek nevľúdne mu počasiu to bol pre nás neskutočný lezecký zážitok. Celé 3 dni nám pršalo, ba niekedy priam lialo. Zo zážitku z prírody tohto krásneho ostrova nám to však neubralo.

Naša ďalšia cesta viedla k jazeru Loch Ness. Na „Lochnesskú príšeru“ sme nemali šťastie,

schovala sa nám niekde v jeho hĺbinách. Okolie 36 km dlhého a 226 m hlbokého jazera pôsobí veľmi ponurým dojmom. Prudký vietor rozhýbal hladinu jazera a metrové vlny tú úzkosť v nás len umocňovali. Na brehu jazera sú pozostatky strážneho hradu Urquart Castle, ktorý pôsobí taktiež ponurým dojmom, ako celé okolie.

Potom nás už čakala cesta po úrodnom východnom pobreží Škótska až na jeho sever do prístavu Gillis bay. Škóti vybudovali v priebehu 20 rokov, od mesta Inverness až po mesto Vick, veľké množstvo morských vrtných veží, čím sa stali v tomto smere úplne nezávislí. Charakteristickým znakom východného pobrežia Škótska je miernejšie počasie. Preto je tam život oveľa príjemnejší. V prístave Gillis bay nás už čakal trajekt spoločnosti Pentlandferries. Po hodine plavby trajekt pristál na ostrovoch Orkneye, ktoré sa skladajú zo 70 ostrovov a ostrovčekov. Z toho je 24 obývaných, na ktorých žije asi 30 tis. obyvateľov. Sú to prevažne potomkovia nórskych dobyvateľov – Vikingov. Sem-tam bolo pred domami vidieť i nórske vlajky. Najväčšie mesto ostrovov Kirkwall je typické prístavné mesto. Naším cieľom bola hlavne návšteva pamiatok a vykopávok Stenness a Ring of Brodgar. Ich vznik je odhadovaný na 2000 až 3300 rokov p.n.l. Ďalej predhistorické osídlenie Skara Brae. Ich vznik je odhadovaný na 5000 rokov p.n.l. Toto osídlenie pri pieskovom pobreží bolo objavené úplne náhodne, keď v roku 1850 veľká búrka spustošila celé pobrežie zálivu, a tým odkryla i toto historické osídlenie. Inak ostrovy Orkneye patrili Nórom. Nórsky kráľ ich daroval ako veno svojej dcére, ktorá sa v roku 1650 vydala za syna vtedajšieho škótskeho kráľa. Krásny dar.

Ďalším našim cieľom bola cesta, na ktorú sme sa obzvlášť tešili. Severozápadné pobrežie Škótska od mesta Durness, cez Ullapool až k mestu Iverness. Je to jednoducho nádherný kus prírody. Táto 171 km dlhá jazda autom je možno to najmalebnejšie, čo tam možno zažiť. Táto cesta je doslova „švédskym stolom“ s množstvom úchvatných scén, že to človek ani nie je schopný všetko vnímať. Jazda po úzkych cestách (niekde možno len 3 m široké) je adrenalin.

Hlavne stretávka a vyhýbanie sa s protiúdúcimi autami a linkovými autobusmi. Keď som sa prvýkrát musel vyhnúť s protiúdúcim autobusom, tak to šlo len na výhybkách, ktoré tam boli asi každých 300 - 400 metrov. Kto bol bližšie k výhybke, ten cúval bez rozdielu. Tak neuveriteľnú ohľaduplnosť ako tam som ešte nezažil. Jednoducho, máme sa čo učiť a možno sa to ani nikdy nenaučíme. Okolo cesty bolo množstvo polorozpadnutých kamenných obydlií pôvodných obyvateľov Piktov. Celú túto oblasť nazývajú Škóti „Highlands Geopark“. V mnohom mi to pripomínalo hory a prírodu Nového Zélandu (južného ostrova), kde sme boli v roku 2015.

Posledná časť našej expedície, ktorú sme mali v pláne, bola návšteva a výstupy v národnom parku Cairngorms. Nachádza sa tu najvyššie položená náhorná plošina Veľkej Británie s najvyšším kopcom Ben Macdui. Mali sme v pláne využiť atrakciu v tejto časti pohoria, a to parný vláčik Cairngorm Mountain Railway z údolia až na úpätie náhornej plošiny. Odtiaľ potom výstup na najvyšší kopec tohto pohoria, 1309 m vysoký Ben Macdui.

Hovorí sa, že koniec dobrý – všetko dobré. Posledné 3 dni nám výnimočne prialo dobré počasie. Najazdili sme spolu asi 2 200 km po celom Škótsku. Auto čínskej výroby zn. MG nesklamalo. Nesklamalo nás i naše zdravie. Výstupy v teplotách od 5 st. do 14 st. vo vetre a v sústavnom daždi nebola žiadna sranda. Vyšlo nám všetko podľa plánu. Až na ten Ben Nevis.

Čo na záver? Na začiatku som napísal, že či sa nám z tejto výpravy aspoň sčasti naplnia naše očakávania. Zodpovedne môžem povedať za seba a mojich priateľov, že naplnili. Zažili a videli sme novú krajinu, jej neskutočnú históriu, prírodu, kultúru, svet, ktorý je nám v niečom podobný a v mnohom úplne iný. Svet, kde slušnosť, vzájomná úcta a ohľaduplnosť nie je výnimka, ale normálny bežný život. Mali sme možnosť vidieť, čo funguje inak, ako sa žije inak, možno i priučiť sa niečomu. Pretože tam to jednoducho tak funguje. Takže, kto by mal záujem, vrelo odporúčam.

Jozef Opatovský

Viadukt Glenfinnan s vláčikom

Mariášový turnaj

Udalosť

Naša obec sa v posledných rokoch stala dejiskom rôznych zaujímavých podujatí, niektoré z nich dokonca s nadregiónálnym charakterom. K takým patrilo aj to, ktoré opisujem.

Dňa 18. januára 2025 sa v Spoločenskom dome v Trenčianskych Stankovciach prvýkrát uskutočnil Mariášový turnaj. A nie malý, ale rovno turnaj Slovenskej extraligy. Podujatie malo názov – XXIV. Cena Považia.

Zúčastnilo sa ho 16 klubov z celého Slovenska. Medzi účastníkmi v počte 342 „mariášistov“, ako sa hovorí hráčom tejto kartovej hry, sa nachádzal aj súťažiaci z našej obce – Jozef Urbánek. Obsadil konečné 246. miesto.

Celkovo najlepším hráčom z Trenčianskeho regiónu bol Trenčan Marián Kališ na 40. mieste.

Konečné poradie jednotlivcov:

1. Orviský Štefan – Dolný Lopašov
2. Balla Jozef – Košice
3. Šelían Peter – Orava

Celkové poradie klubov:

1. Dolný Lopašov
2. Snina
3. Košice

Región Trenčín skončil na 11. mieste.

O rok sa uskutoční XXV. Cena Považia opäť v Trenčianskych Stankovciach. Je to dostatok času na naučenie sa tejto kráľovskej kartovej hry, ktorá nie je len o šťastí, ale aj o pamäti, rýchlom počítaní a o zvolení správnej stratégie. Možno, že o rok medzi víťazmi budete práve vy.

Pavol Kurtiš

Ples športovcov

Stalo sa

Ples športovcov patrí už dlhé roky medzi tradičné kultúrno-spoločenské akcie v našej obci. V tomto roku sa uskutočnil už jeho jubilejný 25. ročník. Konal sa 15. februára v Spoločenskom dome za bohatej účasti zabávajúcich sa.

Ples organizoval OŠK Trenčianske Stankovce a zúčastnili sa ho futbalisti súčasných kádrov dospelých a dorastu, mnoho bývalých futbalistov, súčasných i bývalých funkcionárov klubu, fanúšikovia, priaznivci a priatelia futbalu a športu. O účastníkov plesu bolo postarané na patričnej úrovni po všetkých stránkach.

Účastníci plesu si tento rok mohli vybrať z rozmanitej hudby na tancovanie, počúvanie, a tak isto aj na spev. Pozvanie na ples prijala ako hlavný hosť najlepšia „žúrovacia“ kapela na Slovensku, ktorá má názov Trezor a svojimi vystúpeniami rozhýbala celú sálu. Nechýbala ani kapela Terminál a vo vstupnom vestibule hrala ľudová kapela Garážanka, kde bolo rovnako nonstop plno.

Pre účastníkov plesu bola opäť pripravená bohatá tombola a, samozrejme, nechýbali ocenenia futbalistov za rok 2024. Futbalistom roka sa stal Tomáš Svatík, najlepším strelcom bol Felix Daniel Tomík a za talent roka bol vyhlásený Frederik Vavruš.

Štefan Šmatlák

Mládežnícke turnaje

Mladé talenty

Cez zimnú prestávku sa futbalové mužstvá venovali príprave na jarnú časť súťažného ročníka 2024/2025 a naše mládežnícke družstvá sa zúčastnili halových turnajov, ktoré sa konali v Bošáci.

18. 1. 2025 – Turnaj U 13 o Pohár predsedu ObFZ Trenčín:

Turnaja sa zúčastnilo 6 družstiev – OŠK Trenčianske Stankovce, TJ Cementár Horné Srnie, TJ Družstevník Vlára Ľuborča, TJ Slovan Rovnosť Krajné, TJ Závažan Kálnica a FK 1925 Pobeďim. Celkovým víťazom turnaja sa stalo družstvo OŠK Trenč. Stankovce.

25. 1. 2025 – Turnaj U 15 o Pohár predsedu ObFZ Trenčín:

Turnaja sa zúčastnilo 6 družstiev – SDM OŠK Selec/OŠK Trenč. Stankovce, OŠK Bošáca, TJ Slovan Rovnosť Krajné, TJ Družstevník Hrádok, OŠK Soblahov a TJ Slovan Dolná Súča. Družstvo OŠK Selec/OŠK Trenč. Stankovce obsadilo 3. miesto, ale malo najlepšieho strelca turnaja, ktorým bol Dávid Puna.

2. 2. 2025 – Turnaj U 15 o Pohár starostu Bošáče:

Turnaja sa zúčastnilo 5 družstiev – OŠK Selec/OŠK Trenč. Stankovce, OFK Drahovce, FKS Nemšová, OŠK Bošáca a FK Melčice Lieskové. Celkovým víťazom turnaja sa stalo družstvo OŠK Selec/OŠK Trenč. Stankovce, ktoré malo aj najlepšieho strelca turnaja, a tím bol Dávid Puna.

Nad regulárnosťou turnajov a dodržiavaním propozícií dohliadal člen ŠTK pri ObFZ Trenčín Štefan Šmatlák.

Štefan Šmatlák

1. miesto OŠK Trenčianske Stankovce

Pluhavci

Takí sme boli

Ako malé chlapčiská sme sa nadvárili neskutočné množstvo pestiev. Boli sme a stále sme traja bratia a okolo nás „kopa“ susedov – chalanov. Robili sme olympiády, kde sme miesto hodu kladivom hádzali dvojkilovou puckou, miesto vrhu guľou hádzali tehľou. V olympijskom boxe či šerme sme vynikali v uzavretej pajte, kde sme miesto rohovacích rukavíc mali päste ovinuté mokkými utierkami...

Naši mali z nás isto „radost“, no dedo Jano z nás býval častokrát bezradný. Raz sme mu rozkopali úle, lebo sa do toho dobre triafala lopta, inokedy „vyvávali“ sudy na kvas, lebo v tých sa dobre kotúlalo, či nebudaj vykopali „kryté“ zákopy, lebo sa v nich dobre bojovalo...

Ideál bol hod „kriketkou“, len miesto lopťičky sme používali nedozreté jablká. Samozrejme, víťaz bol vždy len jeden, najstarší, teda ja, a to nás bolo aj so susedmi chalanmi možno do šesť. Až som raz pri prehode trafil susedku do čela..., bohužiaľ, buľva na čele bola väčšia ako moja „kriketka“. Výprask bol nemalý a olympiádam bol koniec.

Samozrejme sme hľadali náhradný program... aj v zime. Tak sa raz v našich hlavách zrodila myšlienka na ľadovú plochu. Kde? Na našom dvore, celý bol vybetónovaný, tak čo. No nevyužiješ to? Podklad bol už zrovnaný po odhrnutom snehu.

Počkali sme, až náš dedo zašiel večer dnu. Už pred piatou bola tma a to dedo chodil spávať. Paráda. Vytiahli sme hadicu z dielne a polievali. Polievali. A polievali. Silno mrzlo, a tak sme okolo ôsmej zalezli dnu. Spokojní so svojou prácou. Nachystali korčule. Že ráno vybehne na ľad. Ešte jedna kontrola. Vyzeralo to výborne...

Zaspali sme od únavy so snom o veľkom hokejovom súboji...

„Pluhavci jedni!!! Čo ešte nevymyslia!!! Kde sú, Anna (teda mama)?“, dedo kľali ako divý. Na to sme ani my neboli zvyknutí. Budiček, aký sme ešte nemali... S vyjavenými očami sme vybehli z izby a cez okno sme zbadali našu ľadovú plochu presypanú popolom... A deda!? Nezabudnem na ten výraz doteraz... Boli si nad ráno ulaviť, po tme, nemusím ďalej hovoriť, kde skončili...

Našťastie, už ďalší večer sme sa s ním napchávali makovými slížami so slivkovým lekvárom a s otvorenými ústami počúvali ich príbehy (lebo sme im onikali) o cestách po Amazónii, Níle či Hindukúši – samozrejme, nezažitých, ale načítaných. Fantázia dotvorila ostatné.

Tak aj takíto sme boli.

Dušan Pevný

Silvester tých, čo prešli peklom

Na vlastné oči

Iste to všetci poznáte. Silvester, najveselší deň v roku, ktorý oslavujú takmer všetci ľudia na celom svete. Stretávajú sa rodiny, priatelia, kolegovia z práce, alebo aj takí, čo sa stretnú a vidia po prvýkrát. A to je aj náš prípad, môj a mojej manželky.

Prvýkrát sme sa stretli na silvestrovskej zábave v roku 1977. Veľmi dobre sme sa zabavili a odvtedy nám to každý Silvester pripomene. Pokiaľ sa nám dalo, a hlavne, ak bola možnosť, tak vždy sme šli na silvestrovskú zábavu. Ale približne pred 15-timi rokmi sa všetky silvestrovské zábavy skončili. Ľudia sa začali radšej baviť doma, na chatách, po baroch či na námestiach. Aj my sme sa prispôbili, ale chýbala nám silvestrovská zábava a tanec.

Preto, keď sa nás minulý rok pred Silvestrom jeden náš známy spýtal, či nechceme ísť na silvestrovskú zábavu, tak sme hneď súhlasili. Povedal však, že to má jeden háčik. Zábava je síce v Stankovciach, ale je abstinentská. Nuž,

a my mu na to, že nevádi... my vieme tancovať, a ak treba, aj spievať... aj úplne triezvi. Len nie sme si istí, či tam môžeme ísť, keď abstinenti nie sme. Tak sme dostali štatút – sympatizujúci členovia.

Akcia je celoslovenská a organizuje ju organizácia KAT (Klub abstinentov Trenčín). Podávala sa chutná večera. Kávu a čaj si vo vedľajšom bare pri sále mohol urobiť každý akú chcel, kedy chcel a koľko chcel. Takisto minerálku, nealkoholické nápoje, „koly“ - čo komu chutilo. Po polnoci bol chutný guláš.

Do tanca hral „diskožokej“, a ak si chcel niekto dať zahrat' na želanie, nebol problém. Počas tanečných prestávok hrala harmonika a ozembuch, spievalo sa odušu. Zábava bola

perfektná, ba povedal by som, že ešte lepšia ako na niektorých iných, kde sa alkohol podáva.

Spoznali sme nových ľudí, ľudí, ktorí si prešli peklom alkoholu, drog či herných automatov. Sú to ľudia, ktorí vstali z blata, z prachu a našli v sebe silu zmeniť svoje životy. Niektorí si pri stole, kde sme sedeli, otvorili svoje srdcia a povedali nám svoje príbehy.

Keď sme sa lúčili, tak sme si slúbili, že v tomto roku 2025, ak sa bude silvestrovská zábava konať, a my budeme môcť prísť, tak isto prídeme. Na túto zábavu sme išli s trochu zmiešanými pocitmi, ale odišli sme - ako veľmi sympatizujúci členovia.

Pavol Múdry

Účastníci Silvestra abstinentov

Redakcia HLAS

Noviny pripravili: Ing. Martin Jurčo, Gabriel Kadák, Bc. Monika Pevná, Ing. Jozef Kadák, Bc. Radovan Siva, Dušan Pevný, Pavol Kurtiš, Ing. Štefan Šmatlák, Tomáš Sliva, Slavo Tomík, Ing. Vendelín Sedláček, Dominika Mojžišová, Pavol Múdry, Mgr. Vlasta Pevná - korektúry.
Tlač: PN Print s. r. o., Štefánikova 130, Piešťany. Náklad: 1000 ks.
Periodicita vydania: 6x ročne. Zapísané v Zozname periodickej tlače Ministerstva kultúry SR pod číslom: MK – EV 5100/15.
Vydavateľ: Dušan Pevný, Rozvadze 501, 913 11 Trenčianske Stankovce

Texty sú zverejnené v pôvodnej verzii autorov bez úprav.

Podnety občanov možno zasielať na e-mailovú adresu: hlas.stankovce@gmail.com.

